

KANT ÇALIŞMALARI DERGİSİ

KANT ÇALIŞMALARI JOURNAL

SAYI 3 / 2024

ISSUE 3 / 2024

KANT ÇALIŞMALARI DERGİSİ
KANT ÇALIŞMALARI JOURNAL
SAYI 3 / 2024

İmtiyaz Sahibi
M. Halit Çelikyön

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Özgüç Güven - İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü

Genel Yayın Yönetmeni
Özlem Duva - Dokuz Eylül Üniversitesi Felsefe Bölümü

Editör
Gamze Keskin - Kırklareli Üniversitesi Felsefe Bölümü
Özgüç Güven - İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü

Yayın Kurulu
Lale Levin Basut - Yeditepe Üniversitesi Felsefe Bölümü
Saniye Vatansver - Bilkent Üniversitesi Felsefe Bölümü
Mehmet Arslan - Samsun Üniversitesi Temel Bilimler Bölümü
Umut Eldem - Doğu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü
Seniye Tilev - Kadir Has Üniversitesi Çekirdek Program

Danışma Kurulu
Uygar Abacı - Pennsylvania State University - Amerika
Dilek Huseyinzadegan - Emory University - Amerika
Kenneth Wersphal - Academia Europaea - Birleşik Krallık
Lucas Thorpe - Boğaziçi Üniversitesi - Türkiye
Ayhan Çitil - İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi - Türkiye
H. Bülent Gözkân - Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi - Türkiye
Aliye Kovanlıkaya - Galatasaray Üniversitesi - Türkiye
Kaan H. Ökten - Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi - Türkiye
Howard Williams - Cardiff University - Birleşik Krallık
Sorin Baiasu - Keele University - Birleşik Krallık
Nina Dmitrieva - Immanuel Kant Baltic Federal University - Rusya
Matthias Kaufmann - Martin Luther Universität Halle Wittenberg - Almanya
Karin de Boer - KU Leuven - Belçika
Peter Niesen - Universität Hamburg - Almanya
Andrew Chignell - Princeton University - Amerika
Margit Ruffing - Johannes Gutenberg Universität Mainz - Almanya
Dietmar Heidemann - University of Luxembourg-Lüksemburg
Helga Varden - University of Illinois Urbana Champaign - Amerika
Anita Leirfall - University of Bergen - Norveç
Yusuf Örnek - Antalya Bilim Üniversitesi - Türkiye
Thomas Sturm - Universität Autònoma de Barcelona - İspanya
Konstantin Pollok - Johannes Gutenberg Universität Mainz - Almanya
Heiner Klemme - Martin Luther Universität Halle Wittenberg - Almanya
Robert B. Loudon - University of Southern Maine-ABD

Gerad Gentry - Johannes Gutenberg Universität Mainz - Almanya

Alexey Salikov - Goethe Universität Frankfurt am Main - Almanya

Nuria Sánchez Madrid - Universidad Complutense de Madrid - İspanya

Bu sayının iletişim sorumluları
Çağla Özcan - İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü
Halise Aşar - İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü

Kapak ve Sayfa Uygulama
Faruk Özcan

Son Okuma
Çağla Özcan

Kant Çalışmaları Dergisi yılda iki kez yayınlanan, uluslararası, hakemli ve akademik bir dergidir. Dergide yer alan yazılardan ve görüşlerden yazarlar sorumludur. Yayın dili Türkçe, İngilizce ve Almancadır.

Dergi ile ilgili iletişim için:
kantalismalari.org
dergi@kantalismalari.org

VakıfBank Kültür Yayınları
İnkılap Mahallesi
Dr. Adnan Büyükdenez Caddesi
No:7/A1 – Kat 13
34768 Ümraniye / İstanbul
Telefon: 0 216 285 9571
www.vbky.com.tr - info@vbky.com.tr
Sertifika No: 40141

© Vakıf Pazarlama San. ve Tic. A.Ş., 2024

ISSN 2980-0277

Kitabın tüm yayın hakları VakıfBank Kültür Yayınları'na aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak sınırlı alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Baskı
İmak Ofset Basım Yayın A.Ş.
Akçaburgaz Mh. 137. Sk. No:12
34522 Esenyurt / İstanbul / Türkiye
Tel: +90 444 62 18
Sertifika No: 71320

1. Baskı: Mart 2024

KANT ÇALIŞMALARI DERGİSİ

SAYI 3 / 2024

İÇİNDEKİLER

Sunuş	7
Kant ve Özbilinç Hasan Bülent Gözkân	9
Kant'ın Eleştirel Felsefesi ve Bilişsel Bilimlerin Olanacağı <i>Kant's Critical Philosophy and the Possibility of Cognitive Science</i> Kenneth R. Westphal	31 65
Reichenbach'ın Kurucu ve Ampirik Aksiyomlar Ayrımı ve A Priori Kavramı Korcan Evgin	97
Davos Tartışması Bağlamında Kant Felsefesinin Neliği Üzerine Bir Soruşturma Ozan Çılgın	119

SUNUŞ

Kant Çalışmaları Dergisi'nin çıkarılması 10 Ocak 2020 tarihinde kurulan Türkiye Kant Topluluğu'nun çalışmaları sırasında gündeme geldi ve gönüllülük esasına göre bir araya gelen araştırmacıların eliyle Mart 2023 tarihi itibarıyla yayımı gerçekleşmiş oldu. *Kant Çalışmaları Dergisi*'nin ortaya çıkışındaki idealler Türkiye'de Kant felsefesini farklı yönleriyle ele alan akademik çalışmaların bir araya getirilmesi; Kant felsefesinin tanınmasını, anlaşılmasını ve tartışılmasını sağlayarak özgün katkıların yapılabileceği bir ortam sunulması, Kant'ın felsefedeki etkilerinin serimlenmesi; Kant felsefesine ilişkin dünyadaki ve Türkiye'deki güncel çalışmaların izlenmesi ve desteklenmesidir. Türkçedeki Kant birikiminin görünür kılınması, kavram dağarcığının zamanla oturması, ulusal ve uluslararası düzeyde literatüre yeni katkıların önünün açılması da derginin diğer idealleridir. Bu çerçevede derginin sayfaları araştırma makaleleri, kitap değerlendirmeleri ve çevirilere açıktır. Gelen her çalışma kör hakemlik süreçlerinden geçirilerek yayıma hazırlanır.

Kant Çalışmaları Dergisi'nin başlangıçta açık erişimli ve çevrimiçi olarak yayın hayatına başlaması hedeflenmiş, ancak VakıfBank Kültür Yayınları'nın gerekli desteği cömertçe ve içtenlikle sunmuş olması nedeniyle derginin okurlarıyla basılı olarak buluşabilmesi mümkün olmuştur. Bu destek teklifinin ilk gününden, okuyucuyla buluştuğu ana dek tüm süreçlerin sorunsuzca yürütülmesi adına dergi ekibi ve Türkiye Kant Topluluğu olarak VakıfBank Kültür Yayınları'na ve başta sayın M. Halit Çelikyön ve Merve Nur Yaman olmak üzere VBKY'nin tüm emekçilerine teşekkürlerimizi sunarız.

Derginin tasarından çıkıp edimsellik kazanması uzun saatler süren çok sayıda toplantı, işbirliği, paylaşım ve dayanışmanın sonucudur. *Saf Aklın Eleştirisi*'nin son bölümü olan Transendental Yöntem Öğretisi'nde Kant'ın işaret ettiği üzere felsefe kolektif bir girişimdir; karşılıklı sınama, geri bildirim ve değerlendirmeyle ilerler. Umuyoruz *Kant Çalışmaları Dergisi* "eleştirel felsefenin patikasını düzgün bir anayola dönüştürme" (A855/B883) görevine önemli katkılar sağlamayı başarır. Uzun soluklu, ereğine ulaşan bir yolculuk olması dileğiyle...

Kant Çalışmaları Dergisi

KANT VE ÖZBİLİNÇ

HASAN BÜLENT GÖZKÂN*

ÖZ

Bu yazıda, Kant'ın *Saf Aklın Eleştirisi*'nde özbilinç meselesini nasıl ele aldığı incelenecek ve bu incelemeden çıkan sonuçlar ortaya konulacaktır. Bunun için de kitabın "Transandantal Dedüksiyon" bölümüne odaklanmak gerekir. Descartes'in *Meditasyonlar*'da *cogito* argümanı ile önünü açtığı özbilinç incelemelerini Kant, "Transandantal Dedüksiyon" bölümüyle yepyeni bir düzleme taşımış ve bu alanda kendisinden sonra gelen tüm felsefi düşüncelerin de yol haritasını çizmiştir. Bu bölüm, önce Alman idealizminin, sonrasında fenomenolojinin, yirminci yüzyılda ise bilinç konusuna felsefi açıdan yaklaşımın önemini farkında olan bazı araştırmacılar için bir başlangıç noktasıdır. "Transandantal Dedüksiyon", bu yazı bağlamında kısaca ifade edecek olursak, "Kopernik devrimi" dönüşümüne uygun şekilde kendisinde bir dünyanın açıldığı ve bir arada tutulduğu "saf ben" in nasıl kurulduğunun soruşturulduğu bölümdür. Bu bağlamda da "saf ben" in birliğinin, bir arada tuttuğu nesne ve nesnelere dünyasına mantıksal önceliği olduğundan hareket edilmekte ve özbilincin bu bağlamdaki işlev ve konumu araştırılmaktadır. Kant'ın "Transandantal Felsefe" adını verdiği sisteminin kuruluşuna olanak veren başlangıç ve kaynak noktası "saf ben" dir. Transandantal felsefe sisteminde kendiliğinden verili veya kendiliğinden mevcut hiçbir başlangıç noktası kabul edilmediği için "saf ben", kendinden kaim, ilahi bir tecelliyle insana bahşedilmiş bir ruh veya tözsel bir varolan değil de sentetik bir birlik, yani kurulan (tesis edilen) bir mekân (bağlayan, birleştiren, birlik veren, sentezlemenin mekânı) olarak kabul edilmektedir. "Transandantal Dedüksiyon" bu kuruluşun zeminini ve koşullarını, başka bir deyişle özbilincin olanağını ve bundan

---

* H. Bülent GÖZKÂN, Prof. Dr. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Felsefe Bölümü, İstanbul, Türkiye.
Makalenin Türü/Type of Article: Araştırma Makalesi/Research Article
ORCID: 0009-0007-1776-6204
E-mail: bulentgoz@hotmail.com
Başvuru/Submitted: 15.12.2023 - Kabul/Accepted: 05.03.2024

çıkabilecek sonuçları incelemektedir. Bu yazıda “Transandantal Dedüksiyon”u hem anlamayı kolaylaştırdığını düşündüğüm hem de onu yorumlayan üç kademeli bir model önerilmektedir.

Anahtar kelimeler: Transandantal Dedüksiyon, bilinç, özbilinç, birlik, ben

KANT AND SELF-CONSCIOUSNESS

ABSTRACT

In this article, we examine how Kant addresses the issue of self-consciousness in the Critique of Pure Reason and discuss the results of this examination. This examination should focus on the “Transcendental Deduction” section of the book. Kant has taken investigations of self-consciousness, which was opened up by Descartes in his cogito argument in Meditations, to an entirely new level with the “Transcendental Deduction,” thus laid out the roadmap for all subsequent philosophical thoughts in this area. This section is a starting point for German Idealism, then for phenomenology, and for some researchers in the twentieth century who are aware of the importance of the philosophical approach to consciousness. Briefly speaking in the context of this article and in accordance with the “Copernican revolution” transformation, “Transcendental Deduction” is the section that investigates how the “pure self”, in which a world is opened and held together, is constituted. In this constitution, it is taken into account that the unity of the “pure self” has a logical priority over the object and the world of objects it holds together, and the function and position of self-consciousness in this context is investigated. In this respect, the starting and foundational point that allows for the constitution of Kantian “Transcendental Philosophy” system is the “pure self.” In this system, since no inherently given or existing starting point is accepted; the “pure self” is also considered not as a self-subsistent soul or a substantial divine being bestowed upon humans, but as a synthetic unity, namely, a constituted *topos* (which binds, connects together, unifies and synthetizes). “Transcendental Deduction” examines the ground and conditions of this constitution, in other words, the possibility of self-consciousness and the consequences that can be derived from it. In this article, a three-level model that I think makes it easier to understand “Transcendental Deduction” and also interprets it is proposed.

Keywords: Transcendental Deduction, consciousness, self-consciousness, unity, ego

EXTENDED ABSTRACT

In his second preface to the *Critique of Pure Reason*, Kant drew a parallel between his radical transformation in metaphysics and the transformation that Copernicus did in cosmology. Kant states that he accomplished his Copernican Revolution by reversing the understanding of objects in previous philosophical systems, similar to the way Copernicus changed the places of the Earth and the Sun in his cosmology. This analogy has been interpreted in different ways. It is also possible to interpret this as changing the research *topos* of metaphysics; that is, not as the investigation of “being” as a subsistence in itself or being in itself and the attributes and properties predicated to it, but in the most general sense, as the investigation of the necessary aspects of the way that being or beings are represented in human consciousness as they appear, and how they are recorded and comprehended by the mind [*Gemüt*] and constituted in human consciousness as objects and the world. Since this change of the research *topos* does not allow an examination of the properties or structures of the existing entities per se or being in itself, the possibility of knowing of a self-given, self-united entity, its unity and totality and its inherent ontological principles is not possible in Kantian Transcendental Philosophy. However, since this idea of unity and totality is a necessity in terms of the systematicity of philosophical thinking, there is a need for a “new” carrier or a founder of this unity and totality. This “new” carrier and founder is the “pure self” and its self-consciousness itself, which holds together in unity and totality the functions of the transcendental faculties that make cognition, willing and desiring, and taking pleasure actual. Thus, the issue is not to reach the transcendent knowledge of the being as it is in itself (such an effort is not possible in terms of theoretical philosophy), but to investigate the necessary properties of the structures of the mind that perform cognitive functions, and to understand how the mind obtains cognitions as a result of all these cognitive functions, in unity and in totality. Therefore this investigation becomes the investigation of self-consciousness itself as a starting point; only through this investigation it will be possible to reach a sound understanding of man’s relationship with being. In this article, we examine how Kant addresses the issue of self-consciousness in the *Critique of Pure Reason* and discuss the results of this examination. This examination should focus on the “Transcendental Deduction” section of the book. Kant has taken investigations of self-consciousness, which was opened up by Descartes in his cogito argu-

ment in *Meditations*, to an entirely new level with the “Transcendental Deduction,” thus laid out the roadmap for all subsequent philosophical thoughts in this area. This section is a starting point for German Idealism, then for phenomenology, and for some researchers in the twentieth century who are aware of the importance of the philosophical approach to consciousness. Briefly speaking in the context of this article and in accordance with the “Copernican revolution” transformation, “Transcendental Deduction” is the section that investigates how the “pure self”, in which a world is opened and held together, is constituted. In this constitution, it is taken into account that the unity of the “pure self” has a logical priority over the object and the world of objects it holds together, and the function and position of self-consciousness in this context is investigated. In this respect, the starting and foundational point that allows for the constitution of Kantian “Transcendental Philosophy” system is the “pure self.” In this system, since no inherently given or existing starting point is accepted; the “pure self” is also considered not as a self-subsistent soul or a substantial divine being bestowed upon humans, but as a synthetic unity, namely, a constituted *topos* (which binds, connects together, unifies and synthesizes). “Transcendental Deduction” examines the ground and conditions of this constitution, in other words, the possibility of self-consciousness and the consequences that can be derived from it. In this article, a three-level model that I think makes it easier to understand “Transcendental Deduction” and also interprets it is proposed; and the relations between “empirical ego”, “pure ego” and “the transcendental subject” is presented upon this model.

GİRİŞ

Kant, *Saf Aklın Eleştirisi*'ne yazdığı ikinci Önsöz'de kendisinin metafizikte yapmış olduğu köktenci dönüşüm ile Kopernik'in kozmolojide yaptığı dönüşüm arasında bir paralellik kurmuştu.¹ Kopernik'in kendi sisteminde Dünya ile Güneş'in yerlerini değiştirmesine benzer bir şekilde, Kant da önceki felsefe sistemlerindeki nesne anlayışını tersine çevirerek kendi *Kopernik devrimi*'ni gerçekleştirdiğini belirtmektedir:

Şimdiye kadar bilginin nesnesine uyması gerektiği kabul edilmişti; ancak nesnelere ilgili şeyleri kavramlar aracılığıyla a priori ortaya koyarak bilgimizi genişletme girişimi başarısızlığa uğramıştır. Bu durumda, nesnelere bilgimize uyması gerektiğini kabul ederek, metafizik sorunların çözümünde daha ileri gidip gidemeyeceğimizi denememiz gerekir.²

Bu benzetme çok çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Bunu, metafiziğin araştırma mekânının değiştirilmesi olarak yorumlamak da mümkündür; yani kendi başına veya kendinde varlığın ve ona atfedilen özniteliklerin ve özelliklerin araştırılması olarak değil de, en genel anlamda varlığın veya varolanların kendilerini insan bilincinde açığa çıkarmalarının, temsil edilmelerinin, onların zihin [*Gemüt*] tarafından kayda geçirilmesinin, kavranmasının, nesne ve dünya olarak insan bilincinde tesis edilmesinin zorunlu taraflarının araştırılması olarak yorumlamak da mümkündür.

Felsefi düşünmenin, tarihi boyunca gerçekleştirmeyi amaçladığı en önemli hedeflerden birinin zorunlu, sağlam bilgiyi tesis etmek ve gerekçelendirmek olduğu söylenebilir, tıpkı mantık ve matematikte ulaşılan zorunlu bilgiler gibi. Esasen bu da zamana tabi olarak değişme dışlandığı ölçüde mümkün olmaktadır. Ana hatlarıyla, Kant'a kadar mantığın da matematiğin de Galileo ve Newton ile bir ölçüde matematiksel doğa biliminin de zamana tabi olmayan zorunlu bilgileri barındırdıkları ölçüde sağlamlığa sahip oldukları düşünülmüştür. Kant'ın en ilginç ve ayırık yanı, zamana tabi olmayan olarak düşünülenleri de zamanla ilişkilendirerek, matematikte olduğu gibi zamana tabi olmayan ama “zaman içinde olan”a dönüştürerek araştırmasıdır. Bunun

1. Immanuel Kant, *Kritik der reinen Vernunft* (1787), Werkausgabe: in 12 Bänden, ed., Wilhelm Weischedel, (Frankfurt am Main: Suhrkamp 1993) Band III., Band IV. [*Critique of Pure Reason*, çev., P.Guyer ve A.W.Wood (Cambridge: Cambridge University Press, 1998)]. Bundan sonra SAE olarak anılacak.

2. Kant, *KdV*, B-xvi.(Buradaki “nesne” terimi, metafizik tarihinin Tanrı, ruh, kozmos gibi kadim “nesnelere” de kapsamaktadır.)

için de yukarıda atıfta bulunulduğu gibi araştırma mekânını değiştirmesi gerekiyordu. Kendinde olduğu hâliyle bilinebildiği düşünülen aşkın varlık alanından transandantal olana geçiş de (Kant'ın *Kopernik Devrimi*) böyle gerçekleşmiştir.

Araştırma mekânının değiştirilmesi varlığın, varolanların kendi başına özelliklerinin veya yapılarının değil de bilincinde olmanın veya bilinç mekânında ortaya çıkanların zorunlu özellik ve yapılarının incelenmesi olarak karşımıza çıktığı için, kendiliğinden verili, kendinde birliğe, bütünlüğe sahip bir varlık anlayışının ve onun kendindeki ontolojik ilkelerinin bilinebilme olanağı Kant'ın transandantal telsefi açısından ortadan kalkmış olmaktadır. Oysa Eski Yunan felsefesinden beri bildiğimiz gibi ilk ilkelere (*arkhe*) ilişkin ontolojik düşünme, sonuçta, bir tür parça bütün ilişkisidir. Burada “parça” ve “bütün” hep görecelidir; herhangi bir “bütün”, daha yüksek bir “bütün”ün parçası olabilir vb. Bu açıdan felsefi düşünme veya temellendirme çabası ontolojik anlamda varolanların zeminindeki en yüksek “bütün”e veya ilkeye, sonuç olarak kendinde varlığın birliğine ve bütünlüğüne; farklı alanlar itibarıyla de en yüksek “bütünlere” veya “ilkelere” ulaşma çabası ve belirli bir bütün veya bütünlüklerde karar kıldıktan sonra tikellere geri dönerek onları açıklama çabası gibi görünür. Ancak Kant'ın *Kopernik Devrimi* açısından, nesnenin birliğinin, nesnelere arası birlik ve bütünlüğün ve giderek tüm varolanların birbirleriyle bağlantılı bir “bütünlüğün”, diyelim ki “kozmetik bütünlüğün” taşıyıcısının, varolanların kendileri veya Tanrı veya en genel anlamda varlığın kendisi olduğu bir bilme konusu olamayacağına göre, yani felsefi düşünmenin peşinde olduğu birlik ve bütünlük, ontolojik bir kendinelik olarak anlaşılamayacağına ve gerekçelendirilemeyeceğine göre, öte yandan felsefi düşünme açısından da bu bir gereklilik olduğuna göre, bu birlik ve bütünlüğün “yeni” bir taşıyıcısına ve kurucusuna ihtiyaç olmaktadır. Bu “yeni” taşıyıcı ve kurucu ise bilişselliği, istemeyi ve arzulamayı, haz almayı fiili kılan transandantal yetilerin bu işlevlerini birlik ve bütünlük hâlinde bir arada tutan “saf ben” ve onun özbilincinin kendisidir.

Böylelikle mesele, varlığa ilişkin aşkın, yani varlığın kendinde olduğu hâliyle bilgisine ulaşmak değil (böyle bir çaba teorik felsefe açısından mümkün değildir³), zihnin, bilişsel fonksiyonlar icra eden yapılarının zorunlu özelliklerinin, ayrıca tüm bu bilişsel fonksiyonlar sonucunda ulaştığı bilgileri birlik içinde ve bir bütün olarak nasıl

3. SAE'nin Transandantal Diyalektik bölümünde, böyle çabaların yanlısamalar [*Schein*] üreteceği, ruhun mahiyetine ve ölümsüz olduğuna dair spekülasyonların paralojizm, yani bozuk akıl yürütme oldukları; kozmosun zamanda ve uzaydaki başlangıcına dair spekülasyonların antinomilere yol açtığı ve Tanrı'nın varlığına ilişkin tüm ispatlarının kusurlu olduğu ve bunlardan amaçlanan sonucun türetilmeyeceği belgelenmiştir.

bir arada tutabildiğinin araştırılması, dolayısıyla bir başlangıç noktası olarak özbilincin kendisinin araştırılması olarak durmaktadır ve ancak bunun üzerinden insanın varlıkla olan ilişkisinin sağlam bir kavrayışına ulaşmak mümkün olabilecektir.

Bu yazıda, Kant'ın *SAE*'de özbilinç meselesini nasıl ele aldığı ve bu soruşturmadan çıkan sonuçlar ortaya konulacaktır. Bunun için de kitabın "Transandantal Dedüksiyon"⁴ bölümünü incelemek gerekir. Descartes'ın *Meditasyonlar*'da *coğito* argümanı ile önünü açtığı özbilinç incelemelerini Kant, "Transandantal Dedüksiyon" bölümüyle yepyeni bir düzleme taşımış ve bu alanda kendisinden sonra gelen tüm felsefi düşüncelerin de yol haritasını çizmiştir.⁵ Bu bölüm, önce Alman idealizminin, sonrasında fenomenolojinin, yirminci yüzyılda ise bilinç konusuna felsefi açıdan yaklaşımın önemini farkında olan bazı araştırmacılar için bir başlangıç noktasıdır.⁶

1

TRANSANDANTAL DEDÜKSİYON

"Transandantal Dedüksiyon", bu yazı bağlamında kısaca ifade edecek olursak, "Kopernik devrimi" dönüşümüne uygun şekilde kendisinde bir dünyanın açıldığı ve bir arada tutulduğu "saf ben"⁷in nasıl kurulduğunun soruşturulduğu bölümdür. Bu bağlamda da "saf ben"in birliğinin bir arada tuttuğu nesne ve nesnelere dünyasına mantıksal önceliği olduğundan hareket edilmekte ve özbilincin bu bağlamdaki işlev

4. "Transandantal Dedüksiyon" bölümünün A ve B basımları arasındaki farklar bu yazının kapsamına alınmamıştır. "Dedüksiyon" terimi, XIV. yüzyıldan, XVIII. yüzyılın sonlarına dek Roma Hukuku çerçevesinde karşılaşılan sorunları çözmek için *Deduktionsschriften* (Dedüksiyon yazıları) denilen bir literatür bulunmaktadır. Kant da verdiği doğal hukuk derslerinde bu literatürü kullanmaktadır. Özetle "haklı çıkarma ya da tersi için gerekçe verme", "gerekçelendirme" anlamında kullanılmaktadır. Kant'ın *SAE*'de kullandığı bağlamda bunu "tümdengelim"le karşılamak yanıltıcı olurdu. "Çıkarsama" da denilebilirdi (ki, daha önce ben de kullandım); ancak bu kullanım da Kant'ın kastettiğini tam olarak yansıtmamaktadır.

5. Burada şunu vurgulamak gerekir: Descartes'ın yaptığı hâliyle varlık alemini birbirini dışlayan şekilde yer kaplayan ve düşünen töz olarak ayırmak, bunları Tanrının birliğinde birleştirmek ve bunun bilgisinin öne sürülmesi Kant için mümkün olmayan ve sadece yanlısına üretecek bir şeydir. Öyleyse insan denen varlığın biyolojik zemini ile düşünen kısmı veya topluca akıl tarafı arasında kökensel bir fark olduğu, bilgi dâhilinde değildir.

6. Kant'ın bu bölümün önemi için yaptığı vurgu şöyledir: "Anlama yetisi [*Verstand*] adını verdiğimiz yetinin temellerine inmek ve aynı zamanda onun kullanımının kurallarını ve sınırlarını belirlemek için "Transandantal Analitik"in ikinci bölümündeki "Anlama Yetisinin Saf Kavramlarının Çıkarsanması" başlığı altında yapmış olduğumdan daha önemli bir araştırma bilmiyorum". Axxvi.

7. Her türlü düşünsel, bilgisel, duygusal, psikolojik, vb. halleri akan zamanda değişen "tecrübi (empirik) ben"den farklı olarak, akan zamanda değişmeyen, ama zamanı kuşatan kurucu, özbilince sahip "ben" olarak "saf ben" terimi kullanılmaktadır. ((Kant, *KdrV*, B 132))